

Mr. dr. J.M.W. Lindeman
is universitair docent
straf(proces)recht bij het
Willem Pompe Instituut voor
Strafrechtswetenschappen van de

Universiteit Utrecht en verbonden
aan het Montaigne Centrum voor
Rechtsstaat en Rechtspleging van
dezelfde universiteit.

Prof. dr. M.M. Boone
is hoogleraar criminologie en
vergelijkende penologie bij het
Instituut voor Strafrecht & Criminologie
van de Universiteit Leiden

57. De praktijk van de Europese toezichtmaatregel: begin van een meeromvattende invloed van de EU op de voorlopige hechtenis?

1. Inleiding

Er is in de afgelopen tien jaar binnen de EU een aantal ontwikkelingen geweest op het terrein van de voorlopige hechtenis.¹ Een eerste stap werd gezet met het Kaderbesluit 2009/829/JBZ inzake de Europese Toezicht Maatregel (ETM). Hiermee is beoogd de mogelijkheid van voorwaardelijke schorsing van de voorlopige hechtenis te verruimen (zie par. 2 verderop in deze bijdrage). De Europese Commissie publiceerde vervolgens in het kader van de 'routekaart procedurele rechten'² het Groenboek detentie.³ Hierin werd het *ultimum remedium*-karakter van de voorlopige hechtenis benadrukt en werd de aanbeveling gedaan om vaker naar minder ingrijpende alternatieven voor voorlopige hechtenis te zoeken.⁴ Helaas bleken niet alle lidstaten in te zijn voor Europese wetgeving op dat vlak, waardoor geen verdere initiatieven zijn ontplooid.⁵ Wel werden op andere terreinen in totaal zes richtlijnen betreffende procedurele rechten aangenomen.⁶ Op sommige punten wordt hierdoor toch de prak-

tijk van de voorlopige hechtenis geraakt.⁷ Zie bijvoorbeeld artikel 7 van Richtlijn 2012/13/EU dat, mede in het kader van de voorlopige hechtenis, inzage in processtukken regelt.⁸ Daarnaast is het recht op toegang tot een advocaat in het kader van de voorlopige hechtenis nu ook steviger verankerd (het is in dat verband overigens wrang dat recent Nederlands onderzoek dit recht op toegang tot een advocaat specifiek noemt als een factor die de kans op inverzekeringstelling doet *toenemen*: de tijd voor het ophouden voor verhoor (artikel 56a Sv) is vaak te kort voor het faciliteren van de consultatie- en verhoorbijstand⁹).

In 2016 en 2017 hebben wij geparticipeerd in het DETOUR-onderzoek: een door de Europese Commissie (DG Justice) gefinancierd onderzoek naar de praktijk van de voorlopige hechtenis in zeven EU-landen.¹⁰ Daarbij hebben wij ook aandacht besteed aan de toepassing van de reeds genoemde ETM.¹¹ In het vervolg van deze bijdrage gaan wij nader in op deze bevindingen: de ETM is in Nederland voorbeeldig geïmplementeerd, maar is nog relatief onbekend. Dit bijzondere instrument verdient meer aandacht.

1 J.M. Beder, 'Detentie in de Europese Unie', *Sancties* 2018, 12, p. 75-76.

2 *PbEU* 2009, C 295, zie J. Ouwkerk, 'Europeanisering van het Nederlandse Strafrecht', *NJB* 2013/2506.

3 Groenboek Detentie, Versterking van het wederzijds vertrouwen in de Europese rechtsruimte – een groenboek over de toepassing van EU-strafwetgeving op het gebied van detentie, COM(2011)327.

4 F.W. Bleichrodt, 'Van voor naar achter', *Sancties* 2016, 52, p. 309-310.

5 Beder, *a.w.* (2018), p. 76.

6 Richtlijn 2010/64/EU (recht op vertolking en vertaling in strafprocedures), Richtlijn 2012/13/EU (recht op informatie in strafprocedures), Richtlijn 2013/48/EU (recht op toegang tot een advocaat), Richtlijn 2016/343 (onschuldpresumptie) en Richtlijn 2016/800 (procedurele rechten voor minderjarigen in strafprocedures – nog niet omgezet) en Richtlijn 2016/1919/EU (rechtsbijstand in strafzaken).

7 Beder, *a.w.* (2018), p. 76.

8 Deze bepaling sluit aan bij onder andere EHRM 30 maart 1989 (*Lamy t. België*); EHRM, 13 februari 2001 (*Schöps t. Duitsland*), EHRM 2001, 21; EHRM 13 december 2007 en 9 juli 2009 (GC) (*Mooren t. Duitsland*), DD 2008, 46 en DD 2009, 77.4.

9 P. Kruize & P. Gruter, *Vastzitten zonder straf. Over inverzekeringstellingen en schadevergoeding op basis van artikel 89 Sv*, Den Haag/Amsterdam: Politie & Wetenschap/Bureau Ateno 2018, p. 15, p. 98.

10 België, Duitsland, Ierland, Litouwen, Nederland, Oostenrijk, Roemenië.

11 M.M. Boone, J.M.W. Lindeman & P. Jacobs, *DETOUR – Towards Pre-trial Detention as Ultima Ratio – 2nd Dutch National Report on Expert Interviews*, Vienna: Institute for the Sociology of Law and Criminology 2017 (zie <http://www.irks.at/detour/publications.html>).

Intussen is het EU-strafrecht behoorlijk in de ban van de dreigende aftakeling van de rechtsstaat in bepaalde EU-lidstaten. Ook voor de praktijk van de voorlopige hechtenis zal dit consequenties kunnen hebben. De rechtsstatelijkheid is immers een grondslag van het veronderstelde wederzijdse vertrouwen dat aan instrumenten als de ETM (of het veel bekendere Europees Arrestatiebevel (EAB)) ten grondslag ligt.¹² Aan het eind van deze bijdrage gaan wij nog kort op deze ontwikkelingen in.

2. De Europese Toezicht Maatregel

2.1 De wetgeving

De ETM is in Nederland sinds 2013 mogelijk.¹³ Het instrument is bedoeld om een bredere inzet van alternatieven voor voorlopige hechtenis te bevorderen, mede om de oververtegenwoordiging van niet-ingezetten EU-burgers in de Europese gevangenissen tegen te gaan.¹⁴ Een voorbeeld: een Nederlander die zich in Duitsland schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit en aldaar in voorlopige hechtenis verblijft, kan met een ETM door de Duitse rechter uit die VH geschorst worden onder de voorwaarde dat hij naar Nederland gaat, daar blijft en zich wekelijks meldt bij de Nederlandse reclasering. De regeling is in die zin bijzonder dat zij, anders dan in de meeste andere gevallen, de figuur van de wederzijdse erkenning van strafrechtelijke beslissingen primair gebruikt om de positie van de verdachte te verbeteren.¹⁵

In Titel 7 van Boek 5 Sv (artikel 5.7.1 e.v.) is daartoe enerzijds geregeld dat het Nederlandse OM op verzoek van een gerechtelijke autoriteit van een ander EU-land de toezichtmaatregelen moet uitvoeren (zie met name artikel 5.7.4 Sv). Andersom kan het OM de autoriteiten in andere EU-landen vragen uitvoering te geven aan door Nederlandse autoriteiten gestelde toezichtmaatregelen (schorsingsvoorwaarden). Artikel 5.7.3 Sv maakt duidelijk welke maatregelen onder de richtlijn vallen:

a. meldplicht t.a.v. wijzigingen van woon- of verblijfplaats;

- b. locatieverbod;
- c. locatiegebod;
- d. beperking om uitvoerende lidstaat te verlaten;
- e. meldplicht;
- f. contactverbod;
- g. overige toezichtmaatregelen: op grond van artikel 5.7.3 lid 2 Sv kan in Nederland ook nog elektronische detentie worden toegepast als toezichtmaatregel.¹⁶

Het OM heeft binnen zijn organisatie het Internationaal Rechtshulp Centrum Noord-Holland, afdeling WETS-ETM (hierna IRC), aangewezen als Centrale Autoriteit.¹⁷ Het IRC behandelt alle uitgaande en binnenkomende toezichtbevelen. Via de website van het European Judicial Network (EJN)¹⁸ kan, met behulp van de zogenoemde Justitiële Atlas¹⁹ worden nagegaan wie de verantwoordelijke autoriteiten zijn in de overige EU-lidstaten.

De regeling is in die zin bijzonder dat zij, anders dan in de meeste andere gevallen, de figuur van de wederzijdse erkenning van strafrechtelijke beslissingen primair gebruikt om de positie van de verdachte te verbeteren.

Toepassing van de regeling komt in hoofdlijnen op het volgende neer:²⁰ voor een inkomende ETM geldt dat een uitvaardigende lidstaat een certificaat²¹ stuurt aan de bevoegde autoriteit van de uitvoerende lidstaat (in Nederland dus het OM/IRC), die vervolgens binnen 28 dagen moet beslissen over de erkenning ervan (artikel 5.7.8 Sv). Net als bijvoorbeeld bij het EAB, is weigering van de ETM slechts

12 M.J.J.P. Luchtman, *Transnationale rechthandhaving Over fundamentele rechten in de Europese strafrechtelijke samenwerking* (oratie Utrecht), Den Haag: Boom juridisch 2018, p. 16-17, p. 35-36.

13 *Stb.* 2013, 250 en *Stb.* 2013, 309 (iwtr.), *Kamerstukken* 33422. Per 1 juli 2018 zijn de relevante bepalingen verplaatst van Titel 5.3 naar Titel 5.7 en daartoe ook hernummerd (*Stb.* 2017, 246 en *Stb.* 2017, 492 (iwtr.)).

14 W. Hammerschick, C. Morgenstern, S. Bikelis, M. Boone, I. Durenscu, A. Jonckheere, J. Lindeman, E. Maes & M. Rogan, *DETOUR: naar voorlopige hechtenis als ultima ratio. Vergelijkend rapport*, Wenen: Institute for the Sociology of Law and Criminology 2017, p. 67 (zie <http://www.irks.at/detour/publications.html>).

15 J.H. Crijns & W. Geelhoed, 'Nationale grondrechten als weigeringsgrond bij de wederzijdse erkenning van strafrechtelijke beslissingen?', in: N.M. Blokker e.a. (red.), *Vijftig juridische opstellen voor een Leidse nachtwacht*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2014, p. 91-97.

16 Zie artikel 1 Uitvoeringsbesluit wederzijdse erkenning toezichtmaatregelen als alternatief voor voorlopige hechtenis.

17 Het IRC, per mail bereikbaar via www.wets-etm@om.nl is ook verantwoordelijk voor de zgn. WETS-verzoeken (Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties), waarin voor een deel met de ETM vergelijkbare kwesties spelen (reclasseringstoezicht e.d.).

18 https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_Home.aspx.

19 <https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/AtlasChooseCountry.aspx>.

20 Zie voor een uitgebreidere uiteenzetting: J.H. Crijns & W. Geelhoed, 'Wederzijdse erkenning van toezichtmaatregelen als alternatief voor voorlopige hechtenis: Een sprankje hoop voor de preventief gehechte?', in: J.P. van der Leun, E.R. Muller, N. van der Schee, P.M. Schuyt, & M.A.H. van der Woude (red.), *De vogel vrij* (Moerings-bundel), Den Haag: Boom Lemma 2011, p. 27-44 en Crijns & Geelhoed, a.w. (2014).

21 Dat voldoet aan in het kaderbesluit gestelde eisen; artikel 5.7.6 Sv.

in een beperkt aantal gevallen mogelijk (artikel 5.7.10 Sv). Artikel 5.7.9 Sv bepaalt dat een met het Nederlandse recht onverenigbare ETM kan worden aangepast, zolang dit niet een verzwaaring van de uitgevaardigde ETM oplevert. De reclassering is primair belast met het toezicht op de naleving van de opgelegde toezichtmaatregelen (artikel 5.7.11 Sv).

Nederland is een van de weinige landen met één centrale autoriteit voor de ETM.

Worden de maatregelen niet nageleefd, dan stelt het OM de uitvaardigende staat daarvan in kennis. Als de uitvaardigende staat dientengevolge van mening is dat de verdachte alsnog weer in voorlopige hechtenis moet worden genomen, dan kan hij daartoe een EAB uitvaardigen teneinde de verdachte weer 'binnen' te krijgen.

Als Nederland de uitvaardigende staat is, geldt dat het OM een schorsingsbevel als bedoeld in artikel 80 Sv, vergezeld van het al vermelde certificaat, toezendt aan de bevoegde autoriteit van een andere EU-lidstaat – in de regel de lidstaat waar de verdachte zijn vaste woon- of verblijfplaats heeft. Voorwaarde is wel dat de verdachte met de gang van zaken instemt (artikel 5.7.16 e.v. Sv). De uitvoerende lidstaat zal dan het toezicht op de naleving van de schorsingsvoorwaarden op zich nemen.

Het ETM bewijst zich vooralsnog vooral in strafzaken waarin het opsporingsonderzoek soms erg lang duurt (bijvoorbeeld mensenhandelzaken).

2.2 ETM in de praktijk²²

Crijns en Geelhoed spraken in 2011 de hoop uit dat het uitgangspunt van het kaderbesluit ETM (alternatieven als uitgangspunt, detentie als *ultimum remedium*), een positieve invloed zou hebben op de praktijk in Nederland.²³ Vooralsnog wijst de praktijk dit nog niet uit, al was het maar vanwege de toch zeer beperkte mate waarin de ETM wordt gebruikt. Toen wij in 2017 data voor ons onderzoek verzamelden, bleek dat de ETM pas kort daarvoor breed was geïmplementeerd in overige EU-lidstaten. Het IRC heeft in de eerste jaren veel werk verzet om bekendheid met

de ETM te genereren. Nog steeds bleek ons echter dat het leeuwendeel van de respondenten niet met het instrument en zijn mogelijkheden bekend was. Toch neemt het IRC enige toename waar in de bekendheid met de ETM, hetgeen heeft geleid tot een toename in inkomende en uitgaande toezichtbeslissingen. Het aantal erkende inkomende verzoeken was in 2016 slechts twee (tegenover acht uitgaande verzoeken), maar in 2017 waren dit er vijftien (tegenover vijf uitgaande) en in 2018 zijn tot medio september acht inkomende verzoeken erkend (tegenover drie uitgaande).²⁴ Het betreft doorgaans verdachten van ernstigere misdrijven, die dan van de uitvaardigende staat een meldingsplicht hebben gekregen. In de praktijk worden meldingsplichten vaak bij de politie (in plaats van bij de reclassering) ondergebracht. Nederlandse zaakofficieren vinden dat het veel tijd kost om het verplichte certificaat in te vullen, ondanks de hulp die zij daarbij royaal krijgen van het IRC. Nederland is een van de weinige landen met één centrale autoriteit voor de ETM. De gefragmenteerde expertise in andere lidstaten is een probleem. Zelfs de EJM-website geeft niet altijd volledige informatie ('neem contact op met de rechtbank in de vaste woon- en verblijfplaats van de verdachte'), waardoor het soms al lang duurt voor de juiste autoriteit is gevonden. Vervolgens zijn er EU-lidstaten waar een ETM eerst nog door een rechter moet worden goedgekeurd en/of waar een rechter iedere drie maanden beoordeelt of de ETM mag worden verlengd. Het lijken tijdrovende procedures die niet erg in lijn zijn met de efficiëntie die met de wederzijdse erkenning wordt beoogd. De 28-dagen termijn wordt aldus regelmatig niet gehaald, maar consequenties heeft dat in de regel niet. Juist als het gaat om het schorsen van de vrijheidsbeneming is het natuurlijk zonde als veel tijd verloren gaat aan de procedure.

Als de ETM eenmaal is uitgevaardigd kan hij in de uitvoerende lidstaat vervolgens verkeerd geïnterpreteerd worden. De enige advocaat in ons onderzoek die de ETM kende, had daarbij een schrijnend voorbeeld: zijn cliënt mocht naar zijn thuisland om daar in vrijheid de berechting af te wachten. Een van de voorwaarden was dat hij het land niet mocht verlaten. De lokale autoriteiten hadden hier echter van gemaakt dat hij zijn woonplaats niet mocht verlaten, met als consequentie dat de man niet eens naar de supermarkt kon, aangezien deze net buiten de gemeentegrens lag. Een respondent van het OM gaf aan dat er in zulke gevallen geen concrete remedie is, anders dan een vriendelijke brief aan de lokale autoriteiten dat zij het wellicht niet bij het juiste eind hebben. Dat lijkt een hiaat in het kaderbesluit.

22 Deze paragraaf is gedeeltelijk gebaseerd op § 9.3 van Boone, Lindeman & Jacobs, *a.w.*

23 Crijns & Geelhoed, *a.w.* (2011), p. 27-44.

24 Cijfers verkregen van het IRC.

Een onverwacht probleem is dat sommige landen de verdachten al vrijlaten en terug laten keren naar hun (vermeende) thuisland (in dit geval dus Nederland) vóór het IRC de ETM heeft erkend: dan duiken plotseling verdachten op bij een nietsvermoedende baliemedewerker van een politiebureau met de mededeling dat ze zich van de rechter in land X wekelijks moeten melden. Daarmee wordt het IRC voor het blok gezet: het kunnen bijvoorbeeld verdachten zijn die helemaal geen afdoende binding hebben met Nederland (artikel 5.7.5 Sv), waardoor de ETM helemaal niet zou hoeven worden erkend.

Een ander probleem betreft de situatie waarin door een potentiële uitvaardigende staat juist géén gebruik wordt gemaakt van de ETM. Gebrek aan kennis en/of gebrek aan een centrale autoriteit in dergelijke EU-lidstaten speelt ook hier een rol. Zijdens het OM werd het voorbeeld genoemd van een aantal Nederlanders dat in een ander EU-land verbleef en daar werd verdacht van een strafbaar feit. Zij waren in dat land ook in voorlopige hechtenis genomen en vervolgens onder voorwaarden vrijgelaten. Een van de voorwaarden was dat zij dat land niet mochten verlaten, terwijl zij daar geen verblijfplaats of inkomstenbron hadden. De ETM is geknipt voor die situatie: waarom sturen de autoriteiten de verdachten niet met een ETM naar Nederland in plaats van ze in tamelijk deplorabele omstandigheden (geen inkomen, geen onderkomen enzovoort) daar te laten blijven? Het komt regelmatig voor dat Nederlanders vanuit andere EU-lidstaten het IRC vragen om een ETM voor hen te regelen, terwijl het IRC als potentiële uitvoerende autoriteit dat natuurlijk niet kan: andere EU-lidstaten kunnen niet worden verplicht een ETM uit te vaardigen.

Het beeld dat wij kregen van de praktijk van de ETM is dat Nederland een goed systeem op poten heeft gezet, waarin de logische keuze is gemaakt om de expertise op één plaats te concentreren. Het ETM bewijst zich vooralsnog vooral in strafzaken waarin het opsporingsonderzoek soms erg lang duurt (bijvoorbeeld mensenhandelzaken). Nog steeds zijn veel zaaksofficieren en advocaten niet bekend met het instrument. Wij spraken in 2017 slechts één advocaat die ervaring had met de ETM en deze vertelde dat hij zelf alle informatie had moeten verzamelen om de betrokken officier en rechtbank mee te krijgen. Omdat zelfs in de gestroomlijnde procedure in Nederland nog best wat tijd kan zitten (mede door de lange erkenningstermijn in het buitenland), zullen officieren en advocaten in minder ernstige en/of gecompliceerde zaken, waarin de voorlopige hechtenis naar verwachting geen maanden zal duren, vermoedelijk niet snel naar de ETM grijpen.

Als gezegd kenden veel respondenten de ETM niet, maar nadat wij hem hadden toegelicht, leken de meesten er wel toegevoegde waarde in te zien. In een aantal andere EU-lidstaten die participeerden in het DETOUR-onderzoeksproject leken de reacties meer gemengd.²⁵ Eurosceptis en de angst om de controle te verliezen waren vooral voor rechters en aanklagers nogal eens redenen om niet erg enthousiast te zijn. Toch hadden wij, met de andere onderzoekspartners, ook het idee dat onbekend onbemind maakt. Centralisering van de autoriteiten, stroomlijning van de procedure en uitgebreidere voorlichting zouden de bruikbaarheid van dit bijzondere instrument van wederzijdse erkenning kunnen verhogen. Laat Nederland op dit vlak vooral doorgaan met het goede voorbeeld geven door – in goed overleg met de verdachten – steeds meer gebruik te maken van de ETM!

Gebrek aan vertrouwen ten aanzien van andere EU-lidstaten kan dus, in potentie, zeker ook effect hebben op de bereidheid om de ETM te gebruiken.

3. Zorgen over de rechtsstaat in sommige EU-landen – zwaar weer voor de wederzijdse erkenning

Wij realiseren ons dat het concept van de wederzijdse erkenning als zodanig nogal op de tocht staat door recente ontwikkelingen in de overleveringspraktijk (EAB). Op 4 oktober 2018 oordeelde de overleveringskamer van de Amsterdamse Rechtbank dat de behandeling van een overleveringsverzoek moest worden aangehouden tot meer duidelijkheid is verschaft over de onafhankelijkheid van de rechterlijke instanties in Polen.²⁶ Op grond van de door het HvJ EU gewezen arresten *Lanigan*²⁷ en *Aranyosi & Căldăraru*²⁸ hebben de Amsterdamse Rechtbank en het Amsterdamse Gerechtshof geoordeeld dat, in afwachting van nader onderzoek naar mogelijk menonwaardige detentieomstandigheden, de termijn waarbinnen op een EAB moet worden besloten kan worden opgeschort, waardoor de overleveringsdetentie langer kan duren dan de Overleveringswet lijkt te suggereren.²⁹

25 Hammerschick e.a., a.w. (2018), p. 71 e.v.

26 Rb. Amsterdam 4 oktober 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:7211.

27 HvJ EU 16 juli 2015, zaak C-237/15, ECLI:EU:C:2015:474 (*Lanigan*).

28 HvJ EU 5 april 2016, zaken C-404/15 en C-659/15, ECLI:EU:C:2016:198 (*Aranyosi & Căldăraru*).

29 Graat gaat uitgebreid op deze problematiek in en verwijst onder andere naar Rb. Amsterdam 5 april 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:1995; Hof Amsterdam 3 mei 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:1838: J.J.M. Graat, 'Een dilemma voor de Overleveringskamer. Gebrek aan een deugdelijke

Beneder heeft al geconstateerd dat de genoemde jurisprudentie van het HvJ EU heeft geleid tot aanzienlijke vertragingen in het doorgaan zeer efficiënte overleveringssysteem.³⁰ De vraag is nu in hoeverre deze ontwikkelingen een negatieve invloed zouden kunnen hebben op de toepassing van de ETM. Enerzijds lijkt het risico niet groot dat gebruik van de ETM zou kunnen leiden tot situaties die strijdig zijn met mensenrechten.³¹ Bovendien is instemming van de verdachte vereist alvorens hij naar zijn thuisland afreist. Aan de andere kant blijkt dat de uitvoerende staat de ETM strikter kan interpreteren dan door de uitvoerende staat was bedoeld. Alternatieven voor voorlopige hechtenis kunnen dan toch een (te) vergaande inbreuk op bepaalde grondrechten opleveren. Gebrek aan vertrouwen ten aanzien van andere EU-lidstaten kan dus, in potentie, zeker ook effect hebben op de bereidheid om de ETM te gebruiken.

4. Afronding

De ETM is een eerste echt concrete stap in de richting van specifieke EU-regelgeving op het terrein van de voorlopige hechtenis. De verwachtingen ten aanzien van de ETM zijn vooralsnog niet helemaal uitgekomen, mede door de tijdrovende procedure. Dit terwijl het een prachtig middel

kan zijn. Intussen kunnen de vraagtekens die zijn gezet bij de 'houdbaarheid' van de wederzijdse erkenning hun weerslag hebben op de praktijk rondom instrumenten als de ETM. De invloed van de EU op het terrein van de voorlopige hechtenis is vooralsnog niet erg groot. Toch staan de ontwikkelingen niet stil. Onlangs is door de European Criminal Bar Association, in navolging van de in paragraaf 1 besproken routekaart, een 'Roadmap 2020' geïntroduceerd, waarin ook een richtlijn betreffende de voorlopige hechtenis wordt voorgesteld. Deze richtlijn zou onder meer voorzieningen moeten bevatten over (a) de duur van de voorlopige hechtenis, (b) instrumenten ter bevordering van alternatieven voor opsluiting en (c) betere toegang tot processtukken.³² In het kader van het project Modernisering Strafvordering is door de Minister van Justitie en Veiligheid reeds het voorstel gedaan om het toepassen van mogelijke alternatieven voor voorlopige hechtenis voortaan het uitgangspunt te laten zijn, om zo het aantal daadwerkelijke opsluitingen te verlagen.³³ Dat is een mooie stap die in lijn lijkt te zijn met Europese ontwikkelingen op dit terrein.

wettelijke basis voor overleveringsdetentie na negentig dagen?', *Strafblad* 2018 (2), p. 76-85.

30 Beneder, *a.w.* (2018), p. 78.

31 Zie ten aanzien van de WETS op dit punt: T. Marguery (ed.), *Mutual trust under pressure, the transferring of sentenced persons in the EU. Transfer of judgments of conviction in the European Union and respect for individual's fundamental rights*, Oisterwijk: Wolf Legal Publishers 2018.

32 V. Asselineau, 'Agenda 2020: A new Roadmap on minimum standards of certain procedural safeguards', *NJECL* 2018 (2), p. 184-190. Zie ook: http://www.ecba.org/extdocserv/20180424_ECBA_Agenda2020_NewRoadMap.pdf.

33 MvT bij het conceptvoorstel voor Boek 2 van het Wetboek van Strafvordering, p. 35-35 en 71. Zie ook: J.M.W. Lindeman, 'Het openbaar ministerie in 2018: het zijn de magistraten die het verschil moeten maken', *Strafblad* 2018, p. 27-39, p. 38.